

Sådan finder du kilder om handel og søfart

Handel og søfart var afgørende for kolonien Dansk Vestindien. Den lette adgang til havet og oceangående sejlskibe gjorde det muligt for øerne i det caribiske hav at udvikle sig til en stor økonomisk succes.

Søfarten gjorde det muligt at hente slaver som arbejdskraft i én verdensdel (Afrika), producere eftertragtede kolonivarer i en anden verdensdel (Vestindien, Sydamerika) og forbruge dem i en tredje verdensdel (Europa).

St. Thomas var fra begyndelsen centrum for søfart og handel. Det skyldtes, at øens store naturhavn er en af de bedste i den nordlige del af det Caribiske hav. Byen udviklede sig til et regionalt centrum for langdistancehandel, fragt, persontransport, finansielle og praktiske ydelser til skibsfart og handel samt til et knudepunkt for post- og telegrafvæsen.

De udvalgte kildegrupper nedenfor viser forskellige facetter af handel og søfart. Dokumenterne vedrørende Vestindisk-Guineisk Kompagnis skibsekspeditioner til Vestindien og Guinea og bøgerne ført på Guineisk Kompagnis skibe viser forholdene ombord. Købmandsbøgerne viser, hvordan skibenes last af varer blev solgt på St. Thomas, mens auktionsprotokollerne for kompagniets bogholder i København viser salget af vestindiske varer dér. Protokollerne over indkomne og udgående fartøjer giver indblik i, hvor skibene i St. Thomas havn kom fra og skulle hen, mens borgerbrevsprotokollerne fortæller om hvilke erhverv der fandtes i byen og hvor de erhvervsdrivende kom fra. Endelig dokumenterer bevillingsprotokollerne for romboder og værtshuse de mange værtshuse og romboder, som betjente sømænd og andre i den travle verdenshavn.

Et eksempel på hvordan man kan bruge arkiver med oplysninger om handel og søfart kunne være i forhold til hvilken slags tøj der blev udleveret til slaverne. Af købmandsbogen fra årene 1734-1736 fremgår det, at der var blevet indkøbt 9 blå og hvide skjorter til de af kompagniets slaver, som arbejdede i pakhuset (kaldet ”pakhuuss Negere”). Tilsvarende fremgår det af købmandsbogen for årene 1737-1740, at 2 slavekvinder fra kompagniets sukkerplantage hver fik 3 alen Osnabrück lærred (groft hørlærred) til at svøbe deres nyfødte i.

De vigtigste kildegrupper

- Dokumenter vedrørende skibsekspeditioner til Vestindien og Guinea, 1671-1754
 - *Det finder du i dokumenter vedrørende skibsekspeditioner*

Når et af Vestindisk-Guineisk Kompagnis store handelsskibe sejlede fra Danmark til Vestindien i perioden 1671-1754, medbragte det en række dokumenter, som kan give dig indblik i livet ombord. Fx hvor skibet skulle hen, hvem der var ombord (søfolk

og passagerer), hvad de spiste, varer i lasten, proviantering undervejs, havari, forlis osv.

- *Sådan er dokumenter vedrørende skibsekspeditioner bygget op og organiseret*
Dokumenterne er samlet i omslag (også kaldet læg) efter skibets navn og året for det pågældende togt. Dernæst er omslagene ordnet kronologisk, og der er flere omslag i hver æske. Omslag mærket med (V) viser togter som gik til Vestindien, mens omslag mærket med (G) viser togter til Guinea. Dog sejlede skibe til Guinea næsten altid hjem via Vestindien. Omslagene indeholder en broget og varieret samling af dokumenter, fx søpas, instruktioner, spisetakster, mandskabsruller, fakturaer og varefortegnelser. Dokumenterne er oftest skrevet på dansk (gotisk), tysk (gotisk) eller hollandsk (latinsk).
- *Det skal du vide for at bruge dokumenter vedrørende skibsekspeditioner*
 - **Hvornår:** Du skal vide, hvilket år eller periode du ønsker at undersøge.
 - **Hvorhen:** Du skal vide, om du vil undersøge skibe til Vestindien eller skibe til Guinea.
 - **Skibets navn:** Det vil lette dit arbejde, hvis du kender skibets navn.
- *Her er dokumenter vedrørende skibsekspeditioner arkiveret*
Vestindisk-Guineisk Kompagni, Direktionen (arkivnr. 446), Dokumenter vedr. skibsekspeditioner til Vestindien og Guinea 1671-1754 (løbenr. 191-216).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Bøger ført ombord på Guineisk Kompagnis skibe, 1766-1778
 - *Det finder du i bøger ført ombord på Guineisk Kompagnis skibe*
På kompagniskibene førte skibets officerer hver deres bøger. I kaptajns og styrmænds skibsjournaler findes nautiske og navigationsmæssige oplysninger. Skibsassistenten førte skibsprotokollen (bl.a. med brevkopier), gagebogen (regnskab over hver mands hyre), konsumtionsbogen (regnskab over inventar, proviant og handelsvarer) og negotiebogen (regnskab over handelen). Endelig førte skibslægen sygejournalen (med oversigt over patienterne og deres behandling). Alle rejserne gik ad trekantruten fra København til Guldkysten og videre til Vestindien og hjem til Danmark.
 - *Sådan er bøger ført ombord på Guineisk Kompagnis skibe bygget op og organiseret*
Bøgerne er organiseret efter type og dernæst ordnet efter skibets navn og dets rejser i kronologisk orden. Dokumenterne er oftest skrevet på dansk (gotisk), enkelte på tysk (gotisk).

- *Det skal du vide for at bruge bøger ført ombord på Guineisk Kompagnis skibe*
 - **Hvornår:** Du skal vide, hvilket år eller periode du ønsker at undersøge.
 - **Skibets navn:** Det vil lette dit arbejde, hvis du kender skibets navn.

- *Her er bøger ført ombord på Guineisk Kompagnis skibe arkiveret*
 - Guineisk Kompagni (arkivnr. 447), Skibsjournaler 1766-1777 (løbenr. 88-108).
[Link til Arkivalieronline](#)
 - Guineisk Kompagni (arkivnr. 447), Skibsprotokoller 1766-1778 (løbenr. 109-122).
[Link til Arkivalieronline](#)
 - Guineisk Kompagni (arkivnr. 447), Gagebøger 1767-1777 (løbenr. 123-130).
[Link til Arkivalieronline](#)
 - Guineisk Kompagni (arkivnr. 447), Konsumtionsbøger 1767-1775 (løbenr. 131-133).
[Link til Arkivalieronline](#)
 - Guineisk Kompagni (arkivnr. 447), Negotiebøger 1769-1773 (løbenr. 134-135).
[Link til Arkivalieronline](#)
 - Guineisk Kompagni (arkivnr. 447), Sygejournaler 1767-1775 (løbenr. 136-141).
[Link til Arkivalieronline](#)

- Protokoller over indkomne fartøjer, 1821-1865
 - *Det finder du i protokoller over indkomne fartøjer*

Protokoller over indkomne fartøjer blev ført af havnemesteren i Charlotte Amalie på St. Thomas i perioden 1821-1865. De giver et billede af den trafik af handelsskibe, som sejlede til St. Thomas i øens store tid som handelsknudepunkt. De kan bl.a. hjælpe dig med at finde ud af, hvor skibene kom fra, deres antal, hvilken nationalitet de havde, hvor store de var, og hvad lasten bestod af. Havnemesteren førte en tilsvarende protokol over udgående fartøjer. Protokollerne over indkomne fartøjer 1865-1918 findes i National Archives i Washington DC.

 - *Sådan er protokoller over indkomne fartøjer bygget op og organiseret*

Serien af protokoller er organiseret kronologisk. Hver protokol er også opbygget kronologisk. De er ført på dansk (gotisk).

 - *Det skal du vide for at bruge protokoller over indkomne fartøjer*

- **Hvornår:** Du skal vide, hvilket tidsrum du ønsker at undersøge.

- *Her er protokoller over indkomne fartøjer arkiveret*
Generalguvernementet, St. Thomas havnemester (arkivnr. 701), Protokoller over indkomne fartøjer 1821-1865 (løbenr. 25.4.1-17).
[Link til Arkivalieronline](#)

- Protokoller over udgående fartøjer, 1821-1865
 - *Det finder du i protokoller over udgående fartøjer*
Protokoller over udgående fartøjer blev ført af havnemesteren i Charlotte Amalie på St. Thomas i perioden 1821-1865. De giver et billede af den trafik af handelsskibe, som sejlede fra St. Thomas i øens store tid som handelsknudepunkt. De kan bl.a. hjælpe dig med at finde ud af, hvor de udgående skibe fra St. Thomas skulle hen, deres nationalitet, antal, størrelse, lastens indhold og vægt m.m. Havnemesteren førte en tilsvarende protokol over udgående fartøjer. Protokollerne over udgående fartøjer 1865-1922 findes i National Archives i Washington DC.

 - *Sådan er protokoller over udgående fartøjer bygget op og organiseret*
Serien af protokoller er organiseret kronologisk. Hver protokol er også opbygget kronologisk. De er ført på dansk (gotisk).

 - *Det skal du vide for at bruge protokoller over udgående fartøjer*
 - **Hvornår:** Du skal vide, hvilket tidsrum du ønsker at undersøge.

 - *Her er protokoller over udgående fartøjer arkiveret*
Generalguvernementet, St. Thomas havnemester (arkivnr. 701), Protokoller over udgåede fartøjer 1821-1865 (løbenr. 25.5.1-16).
[Link til Arkivalieronline](#)

- Købmandsbøger, 1734-1755
 - *Det finder du i købmandsbøgerne*
Købmandsbøgerne blev ført af Vestindisk-Guineisk Kompagnis købmand på St. Thomas i perioden 1734-1755. De indeholder oplysninger om, hvilke varer købmanden solgte til og købte fra hvilke plantageejere og andre borgere på øen. Købmandsbøgerne kan hjælpe dig med at få et indblik i hvilke varer, der blev brugt til plantagernes drift og til privat forbrug. Varesortimentet spænder vidt, fra lærred til slavernes tøj til luksusvarer som porcelæn og te.

- *Sådan er købmandsbøgerne bygget op og organiseret*
Serien af købmandsbøger er organiseret kronologisk. Hvert bind er inddelt i forskellige typer varer med én regning for hver type. Hver regning er ført kronologisk og med debet og kredit. De fleste bind er forsynet med et alfabetisk vareindeks. Bøgerne er ført på dansk (gotisk).
- *Det skal du vide for at bruge købmandsbøgerne*
 - **Hvornår:** Du skal vide, hvilket år du ønsker at undersøge.
 - **Hvad:** Du skal vide, hvilken vare du ønsker at undersøge.
- *Her er købmandsbøgerne arkiveret*
Vestindisk-Guineisk Kompagni, Kassereren og købmanden på Skt. Thomas og Skt. Jan (arkivnr. 446), Købmandsbog 1734-1755 (løbenr. 760-765).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Auktionsprotokol ført af bogholderen, 1673-1754
 - *Det finder du i auktionsprotokol ført af bogholderen*
Vestindisk-guineisk Kompagnis bogholder førte detaljeret regnskab over, hvilke hjembragte varer der blev solgt på kompagniets auktioner i København, og hvem der købte dem til hvilke priser. Hver enkelt tønde råsukker, hver balle bomuld, hver rulle tobak, hver sæk kaffebønner, hver elefanttand osv. er opregnet.
 - *Sådan er auktionsprotokol ført af bogholderen bygget op og organiseret*
Auktionsprotokollerne er renskrifter af kladdenoteringer, ført under selve auktionerne. Auktionerne er indført i kronologisk orden, og hver auktion er inddelt efter varesorter. Desuden findes i mange tilfælde opgørelse over hver enkelt købers samlede køb på auktionen. Protokollerne er ført på dansk (gotisk).
 - *Det skal du vide for at bruge auktionsprotokol ført af bogholderen*
 - **Hvornår:** Du skal vide, hvilket år du ønsker at undersøge.
 - **Hvad:** Du skal vide, hvilken vare du ønsker at undersøge.
 - **Hvem:** Du skal vide, hvilken køber du ønsker at undersøge.
 - *Her er auktionsprotokol ført af bogholderen arkiveret*
 - Vestindisk-guineisk Kompagni (arkivnr. 446), Bogholder og Kasserer samt Auktionsdirektør i København, Auktionsprotokol 1673-1689 (løbenr. 407).
[Link til Arkivalieronline](#)
 - Vestindisk-guineisk Kompagni (arkivnr. 446), Bogholder og Kasserer samt Auktionsdirektør i København, Auktionsprotokol ført af bogholderen 1697-

1754 (løbenr. 408-413).

[Link til Arkivalieronline](#)

- Borgerbrevsprotokoller, 1755-1909

- *Det finder du i borgerbrevsprotokollerne*

Borgerbrevet var bevis på, at en person havde fået borgerskab i kolonien Dansk Vestindien. Med borgerskabet fulgte visse privilegier og rettigheder, herunder ret til at drive erhverv i kolonien og pligt til at fungere i forskellige offentlige hverv, fx militsen og brandkorpset. Borgerbrevsprotokollerne indeholder oplysninger om, hvem der havde fået borgerbrev, hvornår, hvor vedkommende var født, og hvilket erhverv vedkommende ernærede sig ved. De kan dermed give dig indblik i, hvilke erhverv der fandtes i kolonien på et givent tidspunkt og hvor de erhvervsdrivende kom fra. Oftest er der tale om håndværkere, detailhandlere og andre mindre næringsdrivende, mange af dem med tilknytning til handel og søfart, fx købmænd, skippere, styrmænd osv.

- *Sådan er borgerbrevsprotokollerne bygget op og organiseret*

Serien af borgerbrevsprotokoller er organiseret kronologisk. Hvert bind i serien er også bygget op kronologisk, men forsynet med et alfabetisk navneindeks ordnet på efternavn. Dog skal det bemærkes, at det første bind i serien, som dækker perioden 1755-1788 (løbenr. 11.53.171), ikke indeholder oplysninger om erhverv.

- *Det skal du vide for at bruge borgerbrevsprotokollerne*

- **Hvornår:** Du skal vide, hvilket år eller periode du ønsker at undersøge.
 - **Hvem:** Søger du en bestemt person, skal du kende vedkommendes efternavn.

- *Her er borgerbrevsprotokollerne arkiveret*

St. Thomas og St. Jan Gouvernement (arkivnr. 693), Gruppeordnede sager - Sociale og kulturelle forhold, Borgerbrevsprotokoller 1755-1788, 1816-1909 (løbenr. 11.53.171-173).

[Link til Arkivalieronline](#)

- Bevillingsprotokoller for romboder og værtshuse, 1834-1903

- *Det finder du i bevillingsprotokollerne for romboder og værtshuse*

Bevillingsprotokollerne for romboder og værtshuse indeholder information om, hvem der i perioden 1834-1903 havde bevilling til at drive denne særlige slags detailhandel på St. Thomas, og hvem der havde lov til at have offentlig billardsalon. Nogle gange optræder også information om, hvor romboden, værtshuset eller

billardsalonen lå. Bevillingsprotokollerne kan give dig indblik i, hvor mange værtshuse der betjente de mange sømænd, skippere og handelsfolk i den travle verdenshavn på St. Thomas, hvem der ejede dem, og hvor de lå.

- *Sådan er bevillingsprotokollerne for romboder og værtshuse bygget op og organiseret*
Serien af bevillingsprotokoller er organiseret kronologisk, mens hvert bind er opbygget alfabetisk på bevillingshaverens efternavn.
- *Det skal du vide for at bruge bevillingsprotokollerne for romboder og værtshuse*
 - **Hvornår:** Du skal vide, hvilket år eller periode du ønsker at undersøge.
 - **Hvem:** Søger du en bestemt person, skal du kende vedkommendes efternavn.
- *Her er bevillingsprotokollerne for romboder og værtshuse arkiveret*
St. Thomas og St. Jan Gouvernement (arkivnr. 693), Gruppeordnede sager – Næringsvæsen, Bevillingsprotokoller for romboder & værtshuse, 1834-1903 (løbenr. 11.53.220-223).
[Link til Arkivalieronline](#)